

TILTAKSPLAN 2009–2012

TILTAKSPLAN FOR NASJONALT SENTER FOR NYNORSK I OPPLÆRINGA • REVIDERT 2011

NYNORSKSENTERET
NASJONALT SENTER FOR NYNORSK I OPPLÆRINGA

Innleiing

Grunnlaget for tiltaksplanen for Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa er Stortingsmelding nr. 23, *Språk bygger broer* (2007–2008), der det i punkt 4.2.1 står:

«Departementet vil styrke nynorsk i opplæringa gjennom en tiltaksplan knyttet til Nynorsksenteret med hovedområdene

- nynorsk i hverdagen for barn og unge i barnehage og skole
- nynorskopplæring som er motiverende og gir bedre læringsutbytte
- kompetanseutvikling i nynorsk for lærere og førskolelærere
- bedre kunnskapsgrunnlag om nynorskopplæringa gjennom statistikk og forskning»

I Stortingsmelding nr. 23 er det sagt at Kunnskapsdepartementet vil gå gjennom mandata og utviklingsoppgåvene til dei nasjonale sentra som er involverte i norskfaget og mellom anna drøfte korleis ein på beste måte kan ta vare på heilskapen i norskopplæringa.

Det er viktig at Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa vert involvert i alle samanhengar der norskopplæringa vert tematisert. Tiltaksplanen for Nynorsksenteret skal ta vare på nynorskopplæringa og peike på nye tiltak som må gjerast for å oppfylle punkta i stortingsmeldinga.

Nynorsk er ein del av norskopplæringa for dei aller fleste elevar i grunnsopplæringa. Det er over 8 000 elevar i grunnskulen som har nynorsk som hovudmål, og om lag 500 000 elevar som skal lære nynorsk som sidemål.

Norskopplæring med to målformer har ein hatt i over hundre år i Noreg, men det finst lite forskning på nynorskopplæringa. Difor vil Nynorsksenteret setje i gang prosjekt der elevar med nynorsk som hovudmål får særleg merksemd og oppfølging. I tillegg vil ein setje i gang eit større prosjekt, som vert drive over fleire år, der elevar med nynorsk som sidemål brukar nynorsk som arbeidsspråk i eit anna fag enn norsk.

I Læreplan for Kunnskapsløftet 2006 er grunnleggjande ferdigheiter i lesing og skriving integrerte i kompetansemåla i alle fag. Elevar skal ha opplæring i grunnleggjande ferdigheiter både på nynorsk og bokmål. Leseferdigheitene blir no målt i Nasjonale leseprøver med tekster på begge målformene. Kompetansen til læraren er avgjerande for kva elevane lærer i norskfaget og i kva grad dei kan tileigne seg grunnleggjande ferdigheiter i lesing og skriving i alle fag. Difor er det viktig at lærarane i heile grunnskulen har relevant kompetanse for å kunne undervise i nynorsk. I mandatet til Nynorsksenteret står det at senteret skal ta initiativ til og gjennomføre kvalitetsutviklingstiltak knytte til fagdidaktisk verksemd i samarbeid med skuleeigarar og UH-sektoren/lærarutdanninga. Senteret skal støtte høgskular og universitet i deira innsats for å realisere den nasjonale utdanningspolitikken innan ansvarsområdet sitt.

1 Barnehage

MÅL: Nynorske tekster skal formidlast til barn i alle barnehagar

GRUNNGJEVING: Stortingsmelding nr. 23 *Språk bygger broer* (4.2.1)

«Departementet vil styrke nynorskopplæringen gjennom en tiltaksplan knyttet til Nynorsksenteret med hovedområdene:

- nynorsk i hverdagen for barn og unge i barnehage og skole»

Styringsdokument: *Rammeplan for barnehagen*

Del 2 Innholdet i barnehagen

«Barnehagen skal sjå omsorg og oppseding, leik, læring og sosial og språkompetanse i samanheng. Barnehagen skal vere ein kulturarena der barn er medskapar av eigen kultur.»

3.1 Kommunikasjon, språk og tekst

«Gjennom arbeidet med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna

- bruker språket for å uttrykkje kjensler, ønske og erfaring (...)
- styrkjer den kulturelle identiteten sin og det personlege uttrykket»

TILTAK: Setje i gang FoU-prosjekt for nynorsk språkstimulering i barnehagen og utvikle digitale ressursar til bruk for pedagogisk personale i leik og læring på nynorsk for barn

ANSVARLEG AKTØR: Nynorsksenteret

TIDSPLAN: 2009–2012

SAMARBEIDSPARTNARAR: Nasjonale senter

2 Barnetrinn

MÅL: Elevane skal oppleve at nynorsk er ein del av moderne norsk språk og eit viktig grunnlag for deira språklege og kulturelle identitet.

GRUNNGJEVING: Læreplanverket for Kunnskapsløftet o6.
Kompetansemål i norsk etter 4. årstrinn:

«... eleven skal kunne

- samtale om et utvalg sanger, regler, dikt, fortellinger og eventyr fra fortid og nåtid på bokmål, nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre kulturer»

Kompetansemål i norsk etter 7. årstrinn:

«... eleven skal kunne

- lese et mangfold av tekster i ulike sjangrer og av ulik kompleksitet på bokmål og nynorsk (...)
- eksperimentere med ulike språkvarianter i egen skriving på bokmål og nynorsk, dialekt og gruppespråk»

Stortingsmeld.nr.23, *Språk bygger broer*, 4.2.

«Departementet legger vekt på at bred språkkompetanse har verdi i seg selv. (...) Elever som mestrer både nynorsk og bokmål, kan veksle mellom målformene i forskjellige kommunikasjonssammenhenger. En forutsetning for å utvikle et språk muntlig og skriftlig er imidlertid at eleven møter språket i mange ulike sammenhenger. (...) Departementet ønsker derfor å legge til rette for at barn og unge skal få mulighet til å etablere en sikrere identitet, kulturelt og språklig, og at nynorsk skal bli en mer naturlig del av den språklige hverdagen for barn og unge i barnhage og skole.»

TILTAK: Setje i gang prosjekt for utprøving av tidleg start med nynorskopplæring i lesing og skriving for elevar med bokmål som opplæringsmål

(NB! Prosjekt for elevar med nynorsk som hovudmål, sjå under ungdomstrinn og vidaregåande skule.)

ANSVARLEG AKTØR: Nynorsksenteret

SAMARBEIDSPARTNARAR: Nasjonale senter

TIDSPLAN: 2009–2012

3 Ungdomstrinn og vgs.

MÅL: Elevane skal utvikle god kompetanse i å uttrykkje seg skriftleg på nynorsk i alle sjangrar, og tileigne seg grunnleggjande ferdigheiter i lesing og skriving.

GRUNNGJEVING: Ifølgje rapporten *Kunnskapsløftet – tung bør å bære* er det behov for samarbeid på tvers av fag for å kunne lykkast i å utvikle dei grunnleggjande ferdigheitene.

Stortingsmelding nr. 23, *Språk bygger broer*, 4.2:

- «barn og unge skal få muligheter til å utvikle en sikrere identitet, kulturelt og språklig, og at nynorsk blir en naturleg del av den språklige hverdagen for barn og unge»
- «Det er derfor viktig med intensivert innsats og et bredt engasjement for å bedre nynorskopplæringen»

TILTAK: For elevar med bokmål som hovudmål:

Setje i gang prosjekt der elevane brukar lærebøker og læringsressursar på nynorsk i eit anna fag enn norsk. Prosjektet skal vere treårig og gjennomførast på fem skular.

For elevar med nynorsk som hovudmål:

Setje i gang prosjekt med vekt på skriving i alle fag. Prosjektet skal vere treårig og gjennomførast i fleire område med nynorsk som hovudmål.

ANSVARLEG AKTØR: Nynorsksenteret

SAMARBEIDSPARTNARAR: Nasjonale senter

TIDSPLAN: 2009–2012

4 Yrkesfag

MÅL: Elevane med nynorsk som hovudmål i yrkesfaglege utdanningsprogram skal ha læremiddel, læringsressursar og lærarar med kompetanse i nynorsk språk som gjer det mogleg for elevane å utvikle eit godt og relevant nynorsk fagspråk slik at dei kan bli trygge språkbrukarar i framtidig yrkesliv.

GRUNNGJEVING: Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2006:

Kompetansemål i norsk etter vg1 (fellesfag):

«Mål for opplæringen er at eleven skal kunne mestre ulike skriverroller som finnes i skolens offentlighet og i samfunns- og arbeidsliv»

- TILTAK:**
- Gjere fagtekster på nynorsk tilgjengelege for bruk i opplæringa
  - Formidle nettbaserte eksempel på nynorsk som bruksspråk i arbeidslivet

ANSVARLEG AKTØR: Nynorsksenteret

SAMARBEIDSPARTNARAR: Nasjonale senter

TIDSPLAN: 2009–2012

5 Språklege minoritetar

MÅL: Elevar med minoritetsspråkleg bakgrunn skal få god og tilpassa opplæring i nynorsk som sidemål slik at flest mogleg kan få norskfagleg kompetanse på lik linje med elevar med norsk som morsmål

GRUNNGJEVING: St.meld. 35 (2007–2008) *Mål og meining:*

«Heller ikkje i skulen må fritaksretten framstillast eller praktiserast slik at han riv grunnen vekk under den retten alle elevar må ha – også dei med minoritetsspråkleg bakgrunn – til å få opplæring og vurdering i begge dei norske målformene.»

- TILTAK:**
- I samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring sikre digitale ressursar på nynorsk til bruk for lærarar som underviser etter *læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter* og i grunnopplæringa
  - Utvikle støttmateriell for opplæring i nynorsk som sidemål for elevar med minoritetsspråkleg bakgrunn

ANSVARLEG AKTØR: Nynorsksenteret

SAMARBEIDSPARTNARAR: Nasjonale senter

TIDSPLAN: 2009–2012

6 UH-sektoren

MÅL: Senteret skal bidra i utviklingsarbeid som sikrer kompetanse på høgt nivå på området nynorsk i grunnopplæringa.

GRUNNGJEVING: Stortingsmelding nr. 23 *Språk bygger broer*. 4.2.1:

«Departementet vil styrke nynorsk i opplæringen gjennom en tiltaksplan knyttet til Nynorsksenteret med hovedområdene

- kompetanseutvikling i nynorsk for lærere og førskolelærere
- bedre kunnskapsgrunnlag om nynorskopplæringen gjennom statistikk og forskning»

«Fordi det finnes lite kunnskap om opplæringen i nynorsk i skolen, er det behov for styrket forskningsinnsats på dette området.»

(St. meld nr. 23, 4.2.1)

I Stortingsmelding nr. 11 (2008–2009) *Læreren – Rollen og utdanningen*, er det lagt fram forslag om at norsk ikkje lenger skal vere obligatorisk fag i lærarutdanninga.

Dersom dette vert vedteke, vert det behov for at lærarar som skal utdannast for å undervise på 5.–10. årssteg må få opplæring til å vere lese- og skrivelærarar i alle fag, både på nynorsk og bokmål.

- TILTAK:**
- Styrking av samarbeidet om utviklingsoppgåver med lokale, regionale og nasjonale instansar og med fagmiljø på nasjonalt og internasjonalt plan for å styrkje kunnskapsgrunnlaget for nynorskopplæringa
  - Formidle oppdatert forskning til sektoren
  - Bidra til arbeid som sikrer god kvalitet i etter- og vidareutdanninga av norsklærarar

ANSVARLEG AKTØR: Nynorsksenteret

SAMARBEIDSPARTNARAR: Nasjonale senter, Nettverk for kompetanseheving, UH-sektoren

TIDSPLAN: 2009–2012